

Nuorttanaste

Kristalaš manoblade

»Gæča mon boadam farga.«

»Leket maidai digis garvvasak.«

No. 4.

April manost 1901

3^{ad} jakkodak.

Moridæbme ja likkatus.

Darogielast jorggaluvvum.

Goccajeket, nuftgo vuoggad læ, ja allet suddod! Dastgo muttomak œi diede maidege Ibmel birra. 1 Kor. 15, 34.

Maggar likkotesvuotta særvvegoddest, go dam lattok oðek! Dat læ nuftgo dak lagjo-olbmuk, guðek galggek šaddo sisa guoddet, mutto aige vasetek oadðemin. Dak læk dego igjafaktijægjek, guðek galggek dam buolle vistes dola časkadet; mutto si oðek œige dieðe, atte viste buolla.

Igo læk nuft, lokke?

Vissa læ nuft, min særvvegoddek œi læk buoreb go Korintha særvvegodde læi. Dasa alma Paulus čalla daid bajabaellai bigjujuvvum saned. Vuoiñalaš nager læ okta varalaš dille; vuost damditi,

**go dak, guðek oðek læk diettemæt-
tomvuoda dilest.**

Okta olmuš, gutte oadða dam rubmašlaš nakkara, i dieðe maidege ječas ja ærai birra, nuft maidai læ daina, gutte vuoiñalažat oadða. Son i oaine, atte son læ agalaš jabmen varalašvuodast. Son i oaine, atte Bærgalak læ su doalvvomen Helveti, ige son oro ballamen mastege. Sust i oro læme gulluge. Sudnji sardnujuvvu, mutto son oadða. Hærra balvvalægjek čurvvuk, mutto sust i læk bællje dasa. Bassevuoiñra ravkka, mutto oadðe siello dast i valde vara. Jesus čuorvvo: »Boaðe« — mutto i. Moft matta son boatet, nu gukka go son oadða? Mutto nie-

guda son gal, niegada dam birra, maid son læ lokkam daihe gullam. Muttomid daina niegoin namatam mon dast: Dat vuostas læ: »Mon im læk bahab go dak ærak.« Darbašago olmuš læt bahab go ærak sattem varast oadðet? I eisege. Dat nubbe niekko læ: »Ibmel læ armogas« Læggo don gullam, atte Ibmel læ addam su armos daggaridi, guðek oðek. Mon im dal sarno Ibmela bajasdoalle armo birra, mutto su audogassandakke armo birra. Dat goalmad niekko: »Alma gal Ibmel adda mudnji buore čuokanasa, go mon jabme-goaðam.« Ustebam, ale luote dam ala, ila mañjed læ čoakket, go dolla læ fatem du biktasid.

Mutto oadðe olmušge matta suddodet nakkari siste. Paulus goit nu cœlkka. Igo læk suddo oadðemin vasitet armoaige? Igo læk suddo diettemættonvuoda dilest orrot silolažat? Lægo dat riekta, atte don ik barga du audogassan dakkujunad ala? Lægo dat riekta Ibmel oudast, atte don ælak alma Ibmel ja bassendakkujume taga? Jurdaš dam aše bællai ainasrak!

Vuoiñalaš nager læ varalaš dilli maidai dam dafhos,

atte oadðe siello læ Ibmeltaga.

Mon jurddašam dal dai jorggalkættes olbmui ala, guðek buore mašost ja oagjebasvuodast orrok ællemen. Jesus sidaši gal ovtastattujuvvut singuim; mutto si hettijek su sin gævatusasek bokte. Oagjebasvuoda nager læ duottavuodast okta varalaš dille, ja dat dille radðe stuorrat birra buok

dam nuftgoččojuvvum kristalaš maielmest. Ibmel i bæsa sin vaimoi, nuft gukka go dat dille læ radđemen. Damditi læ olmuš oadđe dilest alma Ibmela ja alma doaivo-taga maielmest.

Jurdaš, rakis lokke, man dat ašše læ duođalaš: Ället alma Ibmeltaga, agalašvuoda vuostai vagjolet alma Ibmeltaga ja jabmen sisa ja agalašvutti mannat alma Ibmeltaga. Mattago mikkege dilid læk verrep go dat?

Mutto manditi cælkka Paulus dai babællai bigjujuvvum sanid korinthalažaidi?

Damditi vai moridus šaddasi.

Moridus! Maggar mavsollaš armo-duogie Bassevuoig̃nast! »Goccajeket!« nuft dat čuožoi. Dat læ okta evangeliumlaš sadne, man siste addujuvvu dat, mi gaibeduvvu. Moridus boatta, go olmuš i ævtodatolažat vuostaičuožoi Ibmel vuoiņa. Jos moridus i lifči, de i lifči lappum bardne aiccegoattam. Jos i lifči moridus, de lifčimek mi buokak oadđemen jabmema audogasmættom nakkara. Særyvegodde avken dat læ, atte moridus šadda, dastgo dam stuoremus noadde læ dak ollo oadde lattok, guđek læk aldsesæsek ja æraidi noadđen.

»Goccajeket nuftgo riehta læ.« Dat čajeta migjidi, atte moridus galgga læt riftis lagan; i dušše nuft, atte dat orro læme dego moridus, i dam lagan, atte suddolaš dušše likkasta, mutto atte son ješječas dovd-dat boatte. Gosa moridus dam lakkai boatta, dobbe oppæk olbmuk dovddat suddo, i dušše dam groavvasæmusa, mufto maidai dam fina suddo, i dušše daku suddo, mutto maidai vaimo suddo. Dat læ dam riftes moridusa dovdomærkka, atte suddo šadda »bagjelmæralaš suddolažžan.«

Dušše likkatus i matte dam dugjot.

Dok dobbe Korinthast, guđek odde, legje vissa soames have dovddam likkatusa jos dam æi lifči dakkam, de si vissa æi lifči ječaidæsek addam gastašuvvut ja særyvegoddin ovtastattujuvvut. Doaivo dat ad-

da, go likkatus læ oaidnet. Ja go Bassevuoig̃na oažžoi giddit suddolaža vaimo de gal šadda likkatus. Mutto muttom olbmuk æi boadde gukkelidi. Illa læk si čoaggalmasvistes boattam olgus, ouddal go buok læ vajalduvvam. Goalkkotæbme guljuvvui vaimo uvsa alde, goase de lækka-sa; mutto i daddege. Ollok læk dak gadnjalak, mak læk golggam bajasrakadusbai-kin, mak æi læk læmaš gattamušgadnjalak. mutto dušše likkatusak, mai maņest i čuo-vu jorggalus Ibmeli ja osko dam Hærra Jesus ala. Olmuš likkasta farga, erinoama-šet daina baiķin, gost

olmušlaš koanstai bokte moridus-čoaggalmasak adnujuvvujek.

Daggar čoaggalmasain šadda davja stuora likkatus. Daggar likkatus, mi koanstalažat ožžuduvvu i læ alelassi hilgotatte; dastgo dam bokte læ soames have dappatuvvam, atte olbmuk læk boattam moridusi. Mutto læ gal vissaset nuftge, atte ollo dam koanstalaš bargost, mi min aige oidnujuvvu læ æmbo oaže havskevuottan go vuoiņa. Dak ollo fiolina, gitarak, harpak, njurkok, stuora messek čoarvek ja makge ležžek buokak, mai alde nuotak čuojatuvvujek, ja mai baldast lavllujuvvujek lavlagak, orrok gal gæssemen olbmuid čoaggalmasbaikedi ja likkastattek maidai, mutto ænemusad oaže. Sarnin muttaluvvujek likkastatte historjak, mak gal davja lek diktejuvvum, mutto almage dak ožžuk gadnalid golggat ja miela likkastet. Go da-sa vela boatta, atte sardne čurvvujuvvu suora likkatusain sardnedægjest, de læ vissaset gal ollo mi likkastatta. Oidnujuvvu gal maidai davja, atte i læm æmbo go likkatus, dat vasai lika jottelet, go dat bođi; daina go dat vaimo ragjai i ollem.

Duššas ocep mi odđa testamentast daggar koanstalaš rakkanusaid ibmeibalv-valusain, mai bokte likkatus ožžujuvvuči. Daggar farga bagjelvasse likkatus i læk moridæbme. Dušše likkastam olbmuk æi læk oappam vaibmovuodosek dovddak,

ja damditi alggek muttomak sist jakket, atte si læk suddotæmek, muttomak fast ožžuk daggar vuoinalaš ilo, atte i mikkege sis-kaldes ridoid dovdo.

Daggar olmuin i lave læt hærkkes oamedovdo. Bassevuoiḡa bagadusa si æi dovda; damdite mattek si roakkadet sælge bældesardnot ja vel gielistetge muttomin dai ala, gudek æi læk sæmma vuoinast dubmededinæses buok cœraid guoktalažžan, vuoinalažat jabmen ja maielme ja Bærgalaga mannan.

Almukskuvlla bukta bajasčuvgitusa.

(Čali A. L.)

Mangas moittek min aigaš almugskuvllaid. Si bikok, atte dalaš aige skuvllain oappatuvvu ja lokkujuvvu nu ollo joavddelas girjek. »Go mi vazzimek skuvlla,« celkkek si, »de logaimek mi dušše bibalhistoria ja gaččaldagirje ja vahaš soitimek čallet ja rekkenastet, ja daddege læimek mi lika čæppek go dam aigaš nuorak«. Si æi sidaši geografi, luondohistoria, ja historia obbanessi gullutge skuvlast. Buok dak læk sin mielast nuft joavddelasak ja maielmalažak. Mærka mi ožžop dasa bigjat, atte si, gudek nuft sardnok, davja læk olmuk, gudek mielastæsek kristalasuođa divrasen adnek, si æi læk daggoriftes gœčest, ja mon im miede sigjidi ollinge. Min aige gaibbeduvvu olmuin ollo æmbo dieđo ja bajasčuvggitusa go oudalaš aigge. Ouddamærka diti, dat bardne ja dat nieidda, gutte i matte čallet ja rekkenastet, adnujuvvu hui daidemættomen ja bagjelgœčatussan. Dat læ hæbad. Ouddal dat i læm nuft. Ollok boarrasæbbu olmuin Sami-ædnamest æi matte namasekge čallet.

Dasto mon aigom daggo bokte čæjetet, atte buok dietto ja bajasčuvggitusa læ hui avkalaš, ja i ollenge, nuftgo mangas

gaddek, vahagen dam kristalasuođas bajasčuvgitussi.

Mon muitam, atte mon mannan hui jottelet vastedegjim, go must jerrujuvvui: »Maid dat maksa, atte Ibmel læ vises?« »Son matta ja ibmerda lagedet buok buoremus lakkai.« Dat læi riehta vasteduvvum; mutto im mon ibmerdam ješ duottavuođa dam vastadusast. Mu čalmek æska rappasegje Ibmel visesvuođa imaštallat. go mon historiast oppim dovddat, man visad Ibmel læ sivdnedam buok sivdnadusaides. Mon aigom dast namatet vahaš: Muttom loddidi læ Ibmel addam basteles gazaid ja roanka njune, daina go dak galgge æra spirid goddet ja daina lagin borramuša ožžot ja hœgasek æletet. Čaceloddidi læ son fast addam vuogjam-julgid, dainago son sivdnedæmest juo læ mærredam, atte dak galggek čæcest holddet ja sattet buokčat. Nuorjok ja moršak læk fast ožžom ollo buoide, amas dak guollet čoaska isaabest. Mon satašim ollo æmbo namatet; mutto dat valdda blađest ila ollo saje. Buok dam ja ollo æmbo oappata luondohistoria migjidi, ja mi boattep dam historia lokkam bokte duođai imaštallat Ibmel visesvuođa. Moft matta dalle dat sakka læt duotta, atte dietto vahagatta kristalasuođa?

Samma lakkai læ dat dai æra skuvllagirjiguim. Buok dietto læ avkalaš, ja mi berrep læt gittevažak daidi olmaidi, gudek dam ođđa skuvlla-laga læk asatam. Dam bokte mattek dal albmuga manak ožžot juobe vahašge dam oapa ja bajasčuvggitusa, mi ouddal læi dušše hærrai ja riggai manai oasse.

Don gutte moaitak dam aige skuvlla-oapa, du čalmek æi matte læk vela ollaset rappasam dovddat dam stuora avke. Oaste baica, jos vejulaš læ, daid skuvlla oappo-girjid du mannasak, ja ik don goassege satta dam gattat.

Muttomak lavijek dagjat: »I pappa goit jæra konfirmantain ige bispa girikko-

lattet: Matakgo don geografi, historia daihe luondohistoria; mutto: Mattakgo don daid kristaláš manna-oappogirjid?« Dasa mon vastedam, atte æp mi vaze skuvlast dušše dam varast, atte bæsat konfirmašos-skuvlast daihe mattet bispa oudast vastedet; mutto mi vazzep skuvlast, vai mi oappap avkalaš dingai birra ja oažžop bajasčuvvgitusa, mi migjidi læ buorren, nuft gukka go mi ællep. Pappa ja bispa æva damge gal jæra: Mattakgo don čallet daihe rekkenastet, mutto dasa fertte goit juokke olmuš mieđetet, atte dat læ avkalaš.

Gost algi dat jakkečuotte?

(Čali O. E. Tapio)

Bæssam diti aše sisa oažžo bigjalet gačaldaga nubbe lakkai: Goas algi ođđa jakkečuotte? Vuostas januar dam jage, vastedek vissa ænas oasse; mutto daina æp læk vel dađe dobbelidi bæsam; dastgo dat nubbe gačaldak šadda: gost ja goas algi las januar? Dat gačaldak læ galle oudulaš manggasa mielast; mutto go mi riehta gæččæp, de dat i læk daddege dam. Dastgo mi berrep muittet, atte i bæivve alge juokke sajest ædnam-spapa alde ovt aige Dam rajest go vuostas gærde čuovgga idi, de dat læ bistam daihe bissum, nuft atte dam bælest, mi bæivaš vuostai læ ædnam-jorbadasast, læ bæivve, ja nubbe bæld fast igja. Daihe nubbi saniguim: Jos mi lifčimek nuft valek, atte happetifčimek viekka ædnam birra ovt a jandurest, de mi bisoseimek beivin farolagai, bæivaš i goassege luoitadifče mist, i goassege lifči igja i ge ækked. Jurdasekop mi, atte mist viegadedincemek ædnam birra i læk dibmo masa gæččæp, ja æpge dovdaši daid oudiš vikkjuuvvum sajid. Lifčigo dalle vejolaš juogadet aige beividi? Bæivaš lifči alo almest ovt sajest. Bæive bistači, jos nuft oažžo dagjat, agalažat, i algači ige

nogači. Mutto go bæivve i noga ige alge dušše vagjola orostkaetta ædnam birra, de læ mist sugja jærrat: Goas ja gost algga dalle okta datum? Jurdasekop, atte guokta olbmu ouddamærka diti læva Amerika ovtastattujuuvvum statain ja vuolgiba Asiai. Soai vuolggeba gugtog sœmma bæive ja sœmma sajest. Celkkop mi las februar dam jage, ja jurdasekop, atte nubbe manna rasta jaskis abe ja nubbe fast Sueskanala bokte Europai, ja soai gavdnadæba ovt aiasialaš gavpugest. Jos soai gugtug læva lokkam beividoeska riehta ja čuuvvum alminakiska, de soai šaddaba dakkat erinoamaš fuomašimid. Nubbe nagge, atte dal læ sodnabæivve 31ad marts, nubbe fast atte dat læ vuostargga las april. Gugtug læva gal riehta čuuvvum aige ævage lappam ovtage bæive, ævage lokkam æmbo beivid vakkoi go galgaiga. Almage soai fuomašæva, atte nubbe læ ællam ovt bæive æmbo go nubbe, damrajest go soai ærranaddaiga. Jos soai læva gugtug doavkik ja tidastakkas, de læ varalaš dajastet. Gugtuin læ vuoiggad; mutto nubbest læ sodnabæive œska ja nubbest juo vuostargga. Buok dat boatta œdnam jorramest, ja dast čuovvuvaš bæive vagjolusast. Okti læva dak guokta olbma jottam ædnam birra ja ovt gukka agjanam; mutto son, gutte manai oarjas, šaddai dego doarredet bæive ja oažžoi gukkeb jandurid go dat nubbe, gutte manai nuortas. Jos čilggjuuvvu, atte soai manaiga lika manga grada gukkudakki — guobbašagak 180 — ja agjanæiga 60 jandura ja juokke jandur joavdaiga 3 grada, nubbe væstas ja nubbe fast oustas, de læ sust, gutte manai væstas læmaš jandur 24 dimo ja 12 minuta, dam sagjai go sust, gutte manai oustas læ læmaš dušše 23 dimo ja 48 minutta. Nubbi saniguim: Gugtug læva matkuštam lika manga dimo, mutto nubbe jandur læ alelassi læmaš 24 minutta oanekæbbu go nubbe, ja go matke bisti 60 jandura, de fertti nubbe gavdnadet bæivašin ja beivin ovt a

gærde oembo go dat nubbe. Guobbast læ riehta dam guoktasest, sust gæst læ sodnabæivve, vai sust, gutte lokka loet aldest vuostarga. Gačaldak šadda divvujuvvut nubbe lakkai. Goggo ædnam alde, guđemuš gukkudakgrada bokte, galgga bigjujuvut erotus janduri gaski. Dat ašše læ čielgam mæsta ješaldist. Go vagjolut Amerika ja Europa gaskast læ nuft stuores, de lifče heivvimættom dast adnet datum ja beivi erotusa. Olbmui Amerikast læ sodnabæivve dušše moadde dimo maŋŋelæbbu go Europast. Go Asia ja Europa læba giddalagaid ja oktavuotta daina mæra mielde læ stuores, de lifči daggoge heivvimættom adnet erotosa goggoge. Dat læ dego ješaldes šaddam nuft, atte olbmuk læk bigjam erotusa ovta sagjai Jaskis-abešt. Ollaset æi læk vel olbmuk boattam ovtamielalašvutti dem æro harrai. Arvaluvvu almage, atte ragje manna čada Børingstræda vuolasgului, væhaš oustabæld Ny-Zelanda. Sodnabæivviid algga Jaskismærasuului assi lutte, væhaš maŋŋelaš čuvvud sæmma ided Ny-Zelandas ja oustabæl assin Asiast.

Dasto manna dat stuora jottelvuodain væstas guvlui Australia, Asia, Europa ja Afrika bagjel, ja go dat joavdda Atlanter appai, de læ assin Jaskisabi sulluin juo čekked. Moadde dimo maŋŋel bagjana sodnabæive iđida bæivaš Amerika ousta stataidi, Ja moadde dimo gæčest de læ sodnabæivve obba Amerika mietta. Buok maŋŋemusta joavdda dat Alaskai ja dam njarggagæče sulluidi. Sæmmast go daina læ sodnabæiv'iđid, de læ juo Jaskisabelullui assin ja Asia ousta nannanest iđid; mutto dabe læi juo ikte sodnabæivve ja damditi læ dal vuostarga ided.

Dat odđa jakkečuotte algi dalle nabbo Jaskismæra-sulluin ja jandur gæčest joavdai Amerika væstabæle sulluidi.

Sorbmiægje sanek.

Dovdakgo sanid, mak jaskavuodast

goddek, mak dolvvuk duona ječas sorbmai, sanid, mak goikuk bačča baksamin, mak goddek dego čokka nibe, sanid, mak maŋŋašassi lassanek dego jorre muottaspabba ja cuvkiyek vaimo ja rafhe moivijek, nuft atte ællem dabe šadda Hevet giksen. Alma sorbmijægje rikkuses hægaines maksa, min mielast goit nuft orro vuoiŋa læmen Mutto saniguim sorbmet i han dat læk rikkus. Dat læge olbmui bæivalaš fidno. Si guđek saniguim sorbmijek ja njuokčaim mirkoin vazzašek luovost ja rafhest dam hævaslaš muolda ald. Mutto æra værredakkek ruvdidi ja giddagassi bigjujuvujuk. Sardnedægje dædda nubbe sardnedægje, i loga sust læk vuoiŋa vel čielgam. Cuoiggo gacaid dušše skuoraidet Alme uvsu gevji ige nagad goassege ravas dam ravggit.

Ole Erik Tapio

Moadde sane Buolmagest

Mon aigom čallet moadde sani dam min ucca »Nuorttanastai« ja muittalet soames saniguim min Buolmak gielda birra. Olbmuk elek dærvan daina birrasin, soames lissa ain nurvost ja oaivvebakčæst, mak juo galle læk davalaš davdak dabe.

Unjarga gielda pappa Chr. Opdahl, gæsa gulla maidai Buolmak, læi dabe ibmelbalvalusa doalamen Skilledoarastaga ja Gukkisbærjadaga. Skilleduorastaga læi samigiel ja gukkisbærjadaga darogiel ibmelbalvvalus. Olbmuk legje boattam davalaš ollo girkkoi nugo Silleduorasdaga goas samigiella læi. Min dalaš pappa, Opdahl i læk vela sardnedam samegili, mutto dulka læ adnam damrajest go son šaddai pappan Unjarggi. Dabe Buolmagest læ Erik Tapio dulkkan læmaš, son læge dat okta aino olmai min gieldast, gutte burist matta dulkkut, dam rajest go Buolmak oudiš lukkar, P. Holm læ hæittam su girkulaš ammatestes, dainago son læ juo viesanu su boaresvuodast diti. Kristalasuodain dabe

min lutte manna hægok oudast-gului, erinoamašet nuorai gaskast. Vinejukkam ja æra geppimielalášvuotta læ olles mittost. Juokke sodnabæive, goas lbmel balvvalus læ dast, bottek ædnagak girikko-baikkai, mutto i oro læme æmbo go bæle arvo, guđek girko varast læk boattam, lbmel sane gullat. Dak ærasak čužžuk mietta sodnabæive šiljost dam bodda go pappa læ gir-kust, ja ækkedid lave gullut huikkom ja juoiggam, garrodæbme ja æra ibmelmæt-tom ællem, mi muittala, atte garrim-jukka-muš læ sin jierme sägotam. Jukke sajest šilost oidnujek vællanen olbmuk, guđek œi goasta gosage; dastgo — si læk vinest dieva. Muttomak sist læk læmaš Hærra basse ækkedes mallasi guossen, ja dast mañnel jogo læmaš naittus hægjain daihe œera sajin, læk šaddam devđdujuvvut vi-nest.

Buok dat muittala, man uccan avvir adnujuvvu lbmelest ja su basse sanest, ja man halbe kristaláš ællem sin mielast orro. Sigjidi soappa Hærra sadne profet Esajas lutte: »Vuoi daidi suddolaš olbmuidi los-sis værredagoiguim, bahadakke sakkoi, dai-di billašuvvum manaidi! Si læk luoppam Hœrrast, læk bagjelgæœcam Israel base, læk ruoktok gaiddam. Es. 1, 4.

Dal loapatam mu čallagam dam have dam have dase, go læ uccan aigge ja sagje. Buolmagest 5ad april 1901.

John Helander.

Finmarko bivddo.

Telegramak čajetek, atte 6ad mai rag-jai læ Finmarkost fiskejuvvum 2,990,200 kilo guolek. Dam hivvudagast læ hængas-tuvvum 2,015,000. kgr. Damppejuvvum medicinliegse læi garttam 248 farpal. Vuovvashivvudak læi 2610 farpal. Guolle hadde læi bælcčid œra rajest loge œra rag-jai kilost. Vuovvas 8—11 litarest. Vad-nasid lokko 2539 ja fiskari lokko 9781, 82 legje guolle-oastem skipak ja 129 gadde-

gadde-oastek.

Brævva Tanast.

Moadde sane saddem dal Nuorttanaste olgusaddai ja anom saje čuovvovaš sanedi.

Vuost aigom »Nuorttanastai« muittal-et min gielda lensman-ammat birra. Blaðe lokkedi læm ouddal juo muittalam dai olbmai birra, guđek legje occam Tana lens-manammata. Daid olbmaid, gæid gielda-stivrrijubme læi olgusvalljim, namaiassi 1 Amble, 2 Bertheusen, 3 Schvensen i dok-ketam amtman ovtage, son saddi lista ruok-tot gielda stivrrijubmai odđasist arvvalusa vuollai; mutto gielda stivrrijubme i lonotam, mutto vallji daid sæmmaid daina doaivoin, atte amtman galgai olgusvalljet Amble lensmannin. Mutto min amtman læ dal valljim kontorčalle Johan Berteusen Vargain min gilddi lensmannen. Manditi amtman i olgusnamatam Amble migjidi lensmannen i læk buorre diettet, vaiko Amble læ dal juo læmaš masa jage sagja-seslensman, ja son læ læmeš doaimaláš dam su fidnoi, son lifœi vissa lika burist mattam dokkit go son, gæn mi oažžoimek.

Bivdo birra i læk ollo, maid muittalam, go dalkek læk garras; mutto almage gullujek buore sagak Kvitnæsast ja Bæral-vagest, gost guolle ja loddo læ lakka gadde.

Lavvonjargast 30 marts 1901.

Henrik A. Henriksen.

Mon jakam, atte Tana gieldda læ ož-žom buore lensmanne. Mon Bertusen dov-dam persovnaladžat, læm dovddam su gand-da-beivi rajest, ja mu dieđost i læk su bir-ra cælkket æra go dat, mi buorre læ.

Olgusadde.

»Nuorttanaste« agjani dam have dai-nago olgusadde læ læmaš moadde mano jottemen, mutto dam rajest boatta blađe riftis aigai.

Dak sisasaddijuvvum bittak, mak dam nummari äi šiettam, bottet boatte nummarest.

Suotas lifēi, jos soames hitta boadači Garašjogast ja Guovddagæinost maidai.

Sami miššonhistoria.

Dr. E. J. Ekman miššonhistoria mieldē.

Lassi las nummari dam jakkodagast.

Boares historjain, maina gavdnu væhaš sami vuoinalaš dili birra, muittaluvvu čielggaset, atte dam 17ad jakkečuode gaskarajest ain legje samek bakenvuoda dilest Almage čajeta atte dat vuoinalaš dille læi buoreb dai sami lutte, guđek Ruota raje lakka asse, dastgo si ožžo duolle dalle evangelium gullat ruotalaš miššonærain.

Dam aige idi okta olmai, gæn vaibmo čaški lieggaset sami jorggalusa diti, namalassi **Erik Bredal**, bisma Troandem stiftast, masa obba Finmarko dam aige gulai. Go Troandem lena Roeskilde-rafhe bokte dam jage 1658 fertti addujuvvut Ruota-riki, ja bisma biettali vale dakkamest ruotalaš gonagassi, fertti son eritvuolggat Troandemest Son bođi dasto Nordlanddi, mi daidi guovluidi i gullam, mi Ruota vuollai joavdai, son ožžoi dasto muttomlagan ammata [superintendent] ja šaddai suokkanpappan Trondenæsast, dassači go Troandem rafhe bokte Kjøbenhavnast šaddai ruoktot addujuvvut Norgi.

Bredal algi stuora angirvuodain barggat ožžudet dieđo kristalaš duottavuodai birra samidi. Son jes jodi sin særvest ja sardnedi evangelium, son valdi maidai aldses vækketægjen muttomid daina, guđek lattinskuvlast vazze Troandemest. Dak ožžo, nuftgo ješge Bredal, gillat ollo hæde ja vaino sin bargosek doaimatusa vuolde, ja muttomak vel sorbmejuvvujegege samin, guđek jakke, atte sin friavuotta sist šadda valddujuvvut. Mutto Bredal i vaibbam; son juokke lakkai gœččali sami ožžudet gulddalet Ibmel sane birra buok, gost dat

sardneduvvui. Son valdi maidai su sidases sami manaid, maid son oappati kristalašvuoda oppi, son saddi sin fast sidi, vai si buristsivdnadussan šaddaše sida-olbmuidasesek ja grannaidasasek.

Bisma Bredal jabmen mañnel orosti aibas dat burist alggujuvvum miššon-barggo. Mutto alma šaddotaga i læm almage su barggo. Muttom papak, guđek doaimatuvvujegje su ouddamerka bokte, algge stuoreb angervuodain go ouddal barggat evangelium viddedet sami gaski. Mutto almage manai miššonbarggo dalle ja mañnellest fargabut mañas go oudas gului.

Daina 18ad jakkečuđin bagjañegje buoreb aigek sami miššona bælest. Okta olmai, gutte buli angervuodast sami jorggalusa diti, læi Isak Olsen. Son ammannest bigjujuvvui assat sami gaski Varjevudni. Dobbe bargai son 14 jage daggar viššalvuodain, atte son, go gačadæbme dollujuvvui dam jage 1705, oažžoi dam duodastusa, atte son samid læi nuft burist oapatam, atte si bagjel dačai manne čæpevuodast kristalašvuoda dieđost.

Isak Olsen i barggam dušše sami gaskast Varjevuonast; son maidai Alataeiost eli. Son læi davja hæga vaddost; dastgo samek legje suttas su ala damditi go son ocai sin æppeibmelid ja daid baikid, gost si æppeibmelbalvvalusa adne ja goččodi dam Bergalaga balvvalussan. Nuft legje samek su vuostai vašasgam, atte æi luoitam su gođidæsek sisa, ja si biettalegje sust borramuša ja vel buttis čæcege goikos časkadet. Jos son duoddarest galgai vuogjet, de adde si sudnji hilbadæmus boccu, mi gavdnoi, nuft atte son alelassi læi hæga vaddost jođededines. Son i ožžom balka ouddal go dam jage 1714, dalle addujuvvui sudnji 35 dala jakkasažat.

Guokta jage dast mañnel gavdnadi son von Westenin, gutte sidai su mieldes čuovvot Troandemi, ja dam jage 1717 bigjujuvvui son samigiell oapatægjen Troandem miššion-seminari. Dam fidno guđi son mañnel. Son jami 1730. Su barggo

läi stuora buristsivdnadussan Hærra vinegardest.

Dat olmai, gutte æmbo go buok ærak bargai sami miššonbargost, läi Thomas von Westen. Son riegi Troandemest dam jage 1682; su ačče, gutte läi apotheker, jurdaši su bajasgæsset dam sæmma fidnoi mi sust aldes läi; mutto Thomas von Westena hallo läi studeret. Erinoamačēt rakisti son theologia. Acee lifēi gal sittam su doaktaren, go son juo ainas vigai studeret. Bardne fertti mieditet ja ačes dato mielde dakkat. Son studeri medicina angeret ja duodalašvuodain, go su ačče eritvaldujuvui jabmen bokte. Dal jorgiti Thomas obba vaimos haledusain theologia studeret. Basse čala šadda dal su buok rakkasæmus girje. Oappam diti dam burist ibmerdet, algī son stuora viššalvuodain dutkat nuortta-ædnam gielaid.

Thomas von Westen fertti oudas guvllui viggat stuora vaivašvuoda čada; dastgo ačē maņest i baccam i mikkege. Studerem aige asai son muttom usteļin ovtast, gutte läi lika gæfhe go son ješ, ja nu stuores läi sudno vaivašvuotta, atte soai ovtast aniga biktasid, nuft atte nubbe fertti siste orrot go nubbe olgus manai.

Ruoša kæisar, Piettar dat stuores, falai von Westeni gielai oapatam ammat Moskva gavpugest, mutto go Fredrik dat njæljad dam aicai, gildi son su vuolgemest, son addi sudnji vuost gonagaslaš bibliothekar-ammata, ja 3 jage dast maņel, daihe dam jage 1710, namati son su pappan Vedø gilddi lakka Troandema, gost sust legje 7 girko. Dam ouddanæme bokte šaddai von Westen javalaš olmajen, mutto Vedøast ožžoi son daistalet ollo heđi ja vaddesyuođai guim. Dalle juo go son läi dokko farremen, dæivai su dat stuora likkotesvuotta, atte dat skipa, man alde su akka ja guokta nieiddabæle legje, gaddai borjasti; dagobokte duššai su boarresæmus nieidda, ja obba su obmudak manai, mai særvest maidai su stuora girje-čoaagalmas

läi.

Dam ibmelbalolaš ja angeras olbma siđai Hærra adnet odđa hæga buktet sami miššon barggoi. Dam 10ad december 1714 asatuvvui miššonkollegia daina oaivvelin, atte stivrit dam ostindialaš miššona ja maidai sami miššon bærrai gœččat. Moadde bæive dast maņel radđadallujuvui guvtin proavasin miššona birra sami gaskast. Dak guokta proavasa, Nitter ja Paus čaliga dam ašē birra ovta girjaš, mi jage dast maņel olgus bođi, dat čala saddejuvui bismaidi ja papaidi, nuft atte maidai sige ožžu arvvalet juoida dam aššē birra, Ollo arvvalusak saddejuvvujegje dal kolegi ai. Ænas oasse daina arvalusain legje visaset gal uccan dutkujuvvui. Dat jierbmælæmus ja buoremus arvvalus sisasaddi juvvui dam nuftgoččuduvvum »čiečanastes« Nuft namatuvvujegje Vedø birrasin dak čieča papa, guđek ovtast von Westenin legje algam barggat kristalaš osko ja basse ællem ouddeđæme ala.

Lasse boatte nummaret.

Boarsoatte

Maņemus telegramak muittalek, atte Boarak læk doagjam ruovddemæde ovta sajest. I oro vel læme rafhe lakkaige.

Engelas olbma soattevæga dille Lulle-Afrikast galgga læt fuodne. Si læk gœččalam Oranjekolonia rainet Boarin; mutto dat i læk likkostuvvam. 75000 olbma darbašuvvujek gattet ruovddemæde ja daid vigtegæmus gavpugid. Soaltatak læk vaiban ja darbašek mašo. Još rafhe farga i šadda, darbašuvvujek odđa olbmuk.

„Nuorttanaste“ matta dinggujuvvut juokke poastarappe bokte ja maksa ovta krovna jakkodagast.

Bladde olgusboatta ovta gærde juokke manost.

»Nuorttanaste prentejægje ja olgusdoaimategje læ G. F. Lund Sigerfjord, Vesteraalen.